

ДІАГНОСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Слатвінський М.А., к. е. н., доц.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Суспільні перетворення в трансформаційних економіках змінюють погляди на її сутність, зміщуючи акцент з національної безпеки до індивідуальної безпеки, що передбачає узгодження суспільних та індивідуальних інтересів в періоди прояву економічних шоків та економічної нестабільності. Нове розуміння вимагає встановлення точних підходів до діагностики інвестиційної безпеки та на цій основі формування стратегії відповідної інвестиційної політики.

Інвестиційна безпека визначається трьома компонентами: безпекою держави на зовнішньому та внутрішньому ринках, підприємств (корпорацій) та окремих домогосподарств, що вимагає їх збалансування.

Враховуючи системність чинників інвестиційної безпеки, система показників останньої має бути також багатокладною – включати групи різних типів показників. В ідеалі, це має бути єдиний інтегральний показник національної інвестиційної безпеки, який дає її загальну оцінку, та група лінійних показників, що оцінюють різні типи небезпек.

Базовим критерієм має виступати глибина періоду оцінювання (коротко-, середньо- і довгостроковий періоди), оскільки від цього залежить склад та структура ризиків та загроз інвестиційної безпеки, а також ступінь їх прояву. Окремими критеріями мають також виступати потенціал розвитку інвестиційної сфери, сприятливість бізнес-середовища (інвестиційний клімат), стійкість та незалежність інвестиційних процесів, їх ефективність.

Інвестиційну безпеку можна оцінити керуючись згаданими критеріями на основі використання наступних блоків показників: показників інвестиційного потенціалу та інвестиційної активності на національному, корпоративному рівнях та рівні домогосподарств. Ця система показників відображає стан інвестиційних процесів на всіх стадіях руху інвестицій (табл. 1).

Система показників інвестиційної безпеки

Блоки показників	Показники
Національний рівень	Капітальні інвестиції Капітальні інвестиції за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал)
Корпоративний рівень	Довгострокові фінансові інвестиції підприємств Основні засоби та нематеріальні активи (залишкова вартість) Коефіцієнт зносу основних засобів підприємств
Рівень домогосподарств	Середньомісячна заробітна плата найманого працівника Річні ланцюгові темпи зростання реальної заробітної плати Частка населення за межею бідності Гранична схильність до споживання домогосподарств Гранична схильність до заощадження домогосподарств

Джерело: складено автором

Для оцінки рівня інвестиційної безпеки в динаміці доцільно застосувати методичний апарат інтегрального оцінювання. Методичний підхід до оцінювання рівня інвестиційної безпеки можна представити як сукупність етапів, що послідовно реалізуються (рис. 1).

Запропонована методика дозволяє нам не тільки комплексно оцінювати інвестиційну безпеку, але й проводити порівняльний аналіз на обраному рівні з подальшою розробкою заходів, що дозволять вирішити ідентифіковані проблеми. Логічна схема реалізації методичного підходу інтегральної оцінки рівня інвестиційної безпеки передбачає реалізацію 9 послідовних етапів, основним джерелом яких є публічні дані офіційної статистики, розміщені на сайті Державної служби статистики України.

У ході аналізу проводяться розрахунки необхідних одиничних показників, субіндексів та комплексного інтегрального показника діагностики рівня інвестиційної безпеки України. Крім того, доцільно визначити критичні межі та провести інтерпретацію високого, середнього, низького і критичного рівня інвестиційної безпеки.

Рис. 1. Логічна схема реалізації методичного підходу до інтегральної оцінки рівня інвестиційної безпеки

Джерело: складено автором

Важливим елементом розрахунків є стандартизація показників, яка здійснюється з метою зведення їх числових значень до однієї одиниці вимірювання, що значно полегшує розробку інтегрального показника.

Інтегральний показник діагностики рівня інвестиційної безпеки (IIIS) можна розрахувати як середнє геометричне трьох субіндексів [1]:

$$I_{IIS} = \sqrt[3]{\hat{I}_{NIIS} \cdot \hat{I}_{CIIIS} \cdot \hat{I}_{HIIIS}}, \quad (1)$$

де \hat{I}_{NIIS} – субіндекс національної інвестиційної безпеки;

\hat{I}_{CIIIS} – субіндекс корпоративної інвестиційної безпеки;

\hat{I}_{HIIIS} – субіндекс інвестиційної безпеки домогосподарств.

Відповідно, кожен із субіндексів інвестиційної безпеки (\hat{I}_{IIS}) розраховується за формулою [1]:

$$\hat{I}_{IIS} = w_1 Z_1 + w_2 Z_2 + \dots + w_j Z_j = \sum_{j=1}^m w_j Z_j, \quad (2)$$

де Z_1, Z_2, \dots, Z_j – нормовані одиничні показники субіндекса інвестиційно-інноваційної безпеки;

w_1, w_2, \dots, w_j – коефіцієнти вагомості j -го нормованого одиничного показника, при чому

$$\sum_{j=1}^m w_j = 1. \quad (3)$$

Запропонований методичний підхід до оцінювання рівня інвестиційної безпеки є дієвим діагностичним інструментом на макроекономічному, корпоративному та мікрорівні державного управління. Результати, одержані при його розробці, закладають підвалини для пошуку дієвих шляхів зростання, прогнозування тенденцій і побудови сценаріїв подальшого зміцнення економічної безпеки, а також забезпечення ефективності державного управління в умовах невизначеності зовнішнього середовища та об'єктивного існування відповідних загроз.

Список використаних джерел:

1. Ponomarenko, T., Prokopenko, O., Slatvinskyi, M., Biloshkurska, N. and Biloshkurskyi, M. and Omelyanenko, V. (2019) National Investment and Innovation Security Assessment Methodology // International Journal of Mechanical Engineering and Technology, 10(2), pp. 847-857.